Hamnarnas musik – vatten som kulturbärare

I ´lördags öppnade Sjöfartsmuseets stora utställning Hamnarnas musik – vatten som kulturbärare. Utställningen skildrar hur världens hamnar varit mötes- eller födelseplatser för nya musikstilar, som växte fram i hamnkvarteren och sedan spreds vidare. Ett projekt av Goran Fors

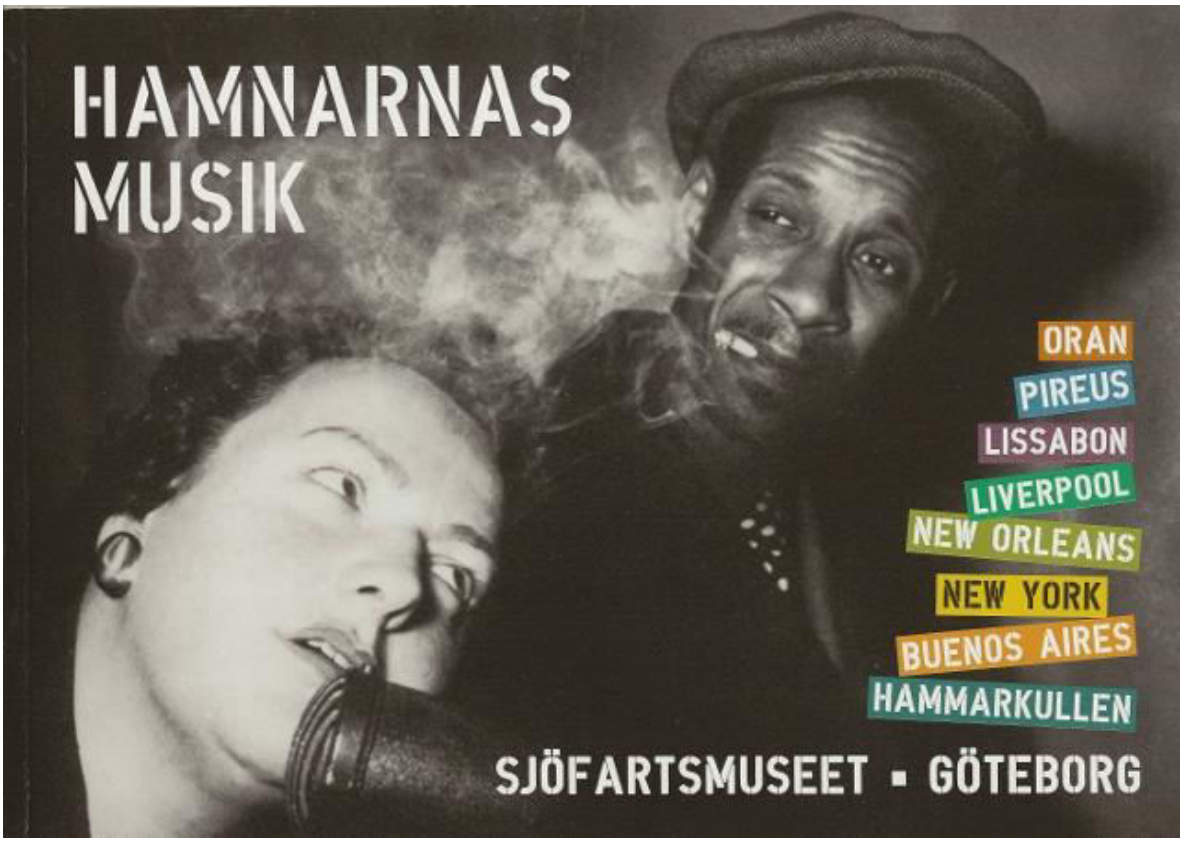

Hamnarnas Musik, handlar om hur olika musikstilar har utvecklats i världens hamnstäder där olika människor med olika bakgrund kom tillsammans och skapade något nytt.

Hamnstäder har varit i decennier kreativa mötesplatser där nya musikstilar föds och utvecklades. Jazzens New Orleans, Beatles Liverpool, Buenos Aires tango och Taubes Göteborg. Utställningen belyser också vad hamnarna i Pireus, Oran och Lissabon har betytt för grekisk rebetika, algerisk raï och portugisisk fado.

Sjöfartsmuseet berättar i denna utställning om handelsvägar, musik och människor och musikstaden Göteborg. Vad har mentaliteten i Göteborg och hamnen betytt för stadens musikliv. Dessutom görs kopplingen mellan dåtidens hamnar och dagens förorter berättar Peter Sandsjö i ett reportage i ”Vart Göteborg”

Inne i museet, erbjöds olika utflykter i olika hamnstäder i form av musikprover på de musikgenrer som är representerade. Man kunde höra hur en äkta sjömansvisa, en rai låt av Cheikha Remitti eller en tango låt av Amalia Rodriguez låter. Filmer, bilder, konferenser, föredrag och konserter var också en del av utställningen som var unik.

EVERT TAUBE

Evert Taubes hämtade sina influenser från olika hamnmiljöer under sin tid till sjöss. Och kanske hade den svenska rockscenen sett annorlunda ut om inte Owe Thörnqvist på 1950-talet mönstrade på Amerikalinjens båtar från Göteborg till New York kan man läsa i reportaget i Vart Göteborg från den 19 maj 2006

LIVERPOOL

Liverpool som hamnstad gav de rätta förutsättningarna. De musikaliskt begåvade grabbarna hängde i hamnarna och fick av sjömän som seglat från USA möjligheten att både köpa gitarrer och det allra senaste i skivväg. Så det är ingen tillfällighet att Lennon, McCartney och de andra från de ofta fattiga hemmens rum tog steget ut i stora världen - och lade den under sig skriver Lennart Persson i rubriken "Gick i land med skivor från Amerika" i boken HAMNARNAS MUSIK som Sjöfartsmuseet utgav i samband med utställningen.

REBETIKA

Efter ockupationen och förstörelsen av Smyrna 1922 - 1923 stod Grekland inför vidarebosättningen av över 1,5 miljoner grekiska flyktingar som sökte skydd i landet. Som ett resultat av detta växte kåkstäder upp runt Aten, Pireus och andra städer. Utom sina resväskor, hade de med sig sin kultur och musik, detta hade den mest uttalade effekten på den urbana musiken i Grekland.

Rebetiko expandera genom Greklands största hamnar, såsom Pireus, Thessaloniki, Volos och Syros, och runt 1930 hade rebetikos gryning börjat. Människor samlades på små krogar med några musikinstrument och tillsammans med ett glas vin uttryckte de öppet sin smärta, rädsla och nostalgi för det förflutna.

RAI

Oran är raiens huvudstad, en kosmopolitisk hamnstad där beduinernas musik genomgick flera musikaliska blandningar med spansk, fransk, arabisk musik, jazz, swing & karibiska influenser på 30-40 talen. Många orkestrar skapades i mitten av 40 talet, Influerad av skivorna som GIs och Marines packade i bagaget när dem landade i Orans hamn, november 1942.

Rai utvecklades och moderniserades senare på 70 talet, när bambuflöjten Gasba och trumman Gallal, checkernas traditionella musikinstrument, ersattes av trumpet, synthesizer, trummor och elgitarr. På 90 talet tillkom influenser från rap, rock och Hip Hop.

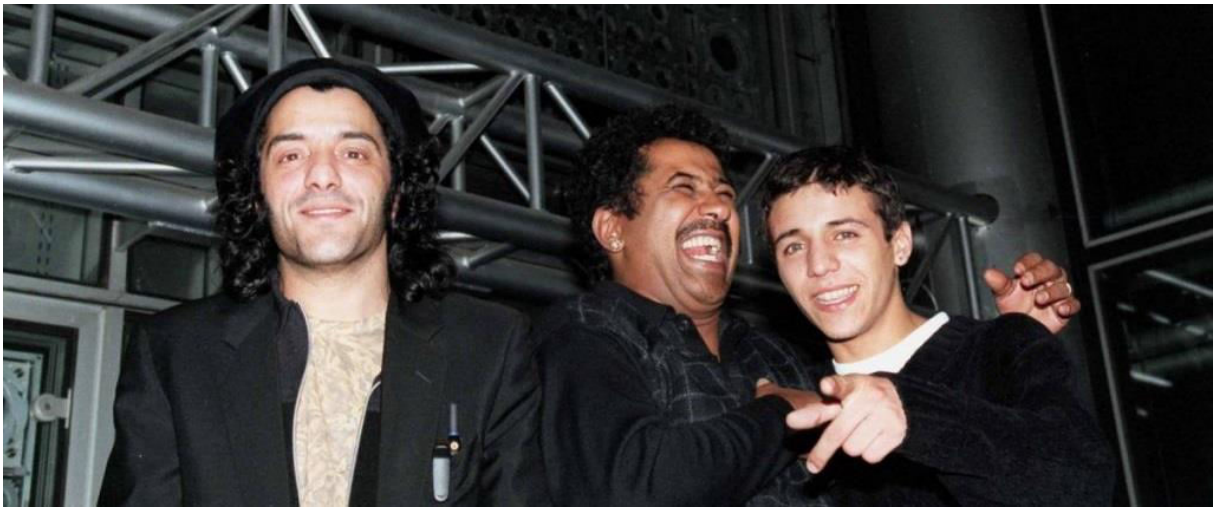

TANGO

Tangon spreds härefter av afrikaner som förflyttades från Cuba och Haiti till Argentina i trakten av Rio de la Plata. Själva ordet tango tros komma från de afrikanska slavarna som använde ordet tango som benämning på den plats där de brukade dansa (i början av 1800-talet). Tangons betydelse har sedan ändrats till att omfatta dansen och därefter också en hel musikgenre.

Här blev tangon många gånger ett sätt att fly undan den grå vardagen och glömma det hårda liv man levde. Vid denna tidpunkt ansågs inte tangon som riktigt rumsren. Tangodansens rörelser uppfattades som oanständiga, en skandal – ja rentav som ett hot mot det etablerade samhället.

FADO

Fadon har sina rötter bland 1800-talets sjömanskrogar, där den förmodligen utvecklades ur de sentimentala sånger som prostituerade brukade sjunga. Musiken är en mix av musikstilar från Portugals forna kolonier (framför allt Brasilien och Cap Verde)

FÖRORTEN

Förorten har tagit hamnens plats som kulturutvecklare. Hamnen har tyvärr inte längre samma betydelse idag för städer som tidigare. Även om hamnen i Göteborg är större än någonsin, så har båtvägen blivit det krångliga och långsamma sättet att förflytta sig. Flyget har blivit lättare och snabbare och billigare att förflytta sig. Hamnstäderna är ju inte längre mötesplatser på samma sätt som tidigare. Det är i förorterna som människor med olika bakgrund träffas, utväxlar kultur, musik och gemenskap.

Det är i Hammarkullen, Angered och Biskopsgården i Göteborg som Laleh, Andra Generation, Nabila, Jaquee, Leila K, fått sin debut, framgångar och blivit förebilder för en ny generation ungdomar.

GÖTEBORG – 400 år

Göteborgs hamn grundades 1620. I 400 år har Göteborgs hamn har varit porten till världen. Göteborgs hamn har sedan start spelat en central roll och varit den starka länken i Sveriges kontakter och handel med resten av världen. Det var här som Svenska Ostindiska Kompaniet gjorde Göteborg till Norra Europas handelscentrum med sina resor till Asien under 1700-talet. Det var här 100 000-tals svenska utvandrade till USA under 1800-talet. Och det var här som stora satsningar och kraftig expansion under 1900-talet lade grunden till det som har gjort Göteborgs hamn till dagens internationella storhamn.

Även om hamnen på många sätt har försvunnit ur stadsbilden, finns den kvar i den göteborgska folksjälen. Folk identifierar sig med den och Håkan Hellström är ett tydligt exempel när han hedrar Hamnarbetarna i en låt.